autorka románu
Had
z Essexu

Melmoth

SARAH
PERRYOVÁ

Lindeni

Melmoth

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Lindeni

Sarah Perryová
Melmoth – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

Melmoth

SARAH PERRYOVÁ

Melmoth

Lindeni

In memoriam Charlesovi Robertovi Maturinovi

Majte otvorenú myseľ
a beznádej nech je od vás čo najďalej.

Silouan Atoský citovaný v *Love's Work* (Ľúbostnom príbehu)
od Gillian Roseovej

J. A. Hoffman
Česká národná knižnica

december 2016

Môj drahý doktor Pražan!

Hlboko ľutujem, že sa tento dokument dostane do Vašich rúk, a tak sa stanete svedkom toho, čo som urobil!

Veľakrát ste sa ma opýtali: „Josef, čo píšete? Čo robíte celý ten čas?“ Priateľu, nepovedal by som Vám to, lebo som len osamelý strážca pri dverách. No teraz mi pero vyschlo, tie dvere sú otvorené a niečo ma za nimi čaká, niečo, čo ma za trochu záujmu prejaveného z Vašej strany môže zničiť. Vydržím to, hoci som si nikdy nezaslúžil Váš záujem, ale bojím sa o Vás, lebo za tým prahom svieti len jedno svetlo, a to je oveľa desivejšie ako tma…

Prešlo desať dní, odkedy myslím len na svoju chybu, na tú najhoršiu chybu! Nemôžem spať. Cítim na sebe jej oči, obraciam sa s nádejou aj so strachom, ale zistím, že som sám! Kráčam mestom tmou a myslím na to, že začujem jej kroky a nájdem to, za čím sa načahuje moja ruka, ale raz mi už svoju ponúkla a pochybujem, že mi ju ponúkne znova.

Nechávam tento dokument v šatni knižnice s inštrukciami, aby Vám ho doručili, keď prídete k svojmu stolu.

Prepáčte! Už ide!

J. A. Hoffman

PRVÁ ČASŤ

Pozrite! V Prahe je zima: nad mestom sa vznáša noc, nad tisíckami jeho vežičiek. Pozrite na tmu pri svojich nohách, na všetky ulice a uličky, akoby ju tam niekto zamietol metlou. Pozrite sa na kamenných apoštolov na starom Karlovom moste, na kŕdle modrookých kaviek na pleciach Svätého Jána Nepomuckého. Len pozrite! Prechádza po moste s hlavou sklonenou k vyblednutým mačacím hlavám: Helen Franklinová, štyridsaťdvaročná, ani vysoká, ani nízka, vlasy nemá tmavé ani svetlé. Na nohách má obuté čižmy, čo jej slúžia od novembra do marca, a na zápästí hodinky po svojej matke. Na rukáve sa jej leskne čerstvý sneh ako jagavá soľ, má ho aj na pleciach. Starší kabát má opásaný a je trochu bezfarebný ako ona, lebo má už deväť rokov. Cez prsia má prevesenú malú kabelku na remienku, v taške svoju popoludňajšiu prácu (návod na obsluhu práčky, ktorý prekladá z nemčiny do angličtiny) a zelené nezjedené jablko.

Na pohľad sa vám môže zdať nevýrazná a sivá ako myš, ale keď sa rozídu nízke mraky a hladinu rieky zaplaví biele mesačné svetlo? Nič, vôbec nič vám to nehovorí, len jedno: tie hodiny, tie dlhé minúty toho krátkeho dňa, sú posledné, kým nevie nič o Melmoth, hrom je len hromom a tieň len tmavou škvrnou na stene. Keby ste jej to teraz mohli povedať (urobte krok vpred, chyťte ju za zápästie a zašepkajte to!), možno by sa zastavila, zbledla by a zmätene by sa vám pozrela do očí. Možno

by sa pozrela na osvetlený hrad vysoko nad Vltavou a potom na biele labute spiace na brehu rieky. Obrátila by sa na nízkom podpätku a razila by si cestu späť prechádzajúcim davom. Ale – hm, nemá to zmysel: len by sa usmiala, netrpezlivo, napoly pobavene, tak ako to má vo zvyku, zbavila by sa vás a vrátila by sa domov.

Helen Franklinová zastane tam, kde sa most dotýka brehu. Popred Národné divadlo rachocú električky, v divadelnej jame hobojisti obliznú jazýčky a prvá huslistka sa trikrát ukloní orchestru. Je dva týždne po Vianociach, ale mechanický stromček na Staromestskom námestí sa otáča a otáča, vyhráva poslednú pasáž zo Straussa a ženy z Hovu aj Hartlepoolu stískajú v rukách papierové poháre s pariacim sa vínom. Po Karlovej ulici sa šíri vôňa šunky a dreva, vôňa cukru pripáleného na uhlí. Sova na čomsi zápästí v rukavici si napráva pierka, potom sa opatrne zohne k dlani plnej mincí. Je tu celé javisko, doplnené lanami a kladkami: príjemný večerný sebaklam, ale nič viac. Helen nežije v sebaklame, ani nikdy nežila – radosti a starosti Čiech ju nezaujímajú. Nikdy nestála a neobdivovala krásny orloj, ktorého majstra-zostrojiteľa oslepili, aby už v inom meste nemohol taký orloj postaviť; nikdy si nekúpila matriošky v drese anglického futbalového tímu, nepozerala sa neprítomne pri západe slnka na Vltavu. Ani pocit viny za zločin, ktorý ju prenasleduje, nemôže napraviť to, čo sa už napraviť nedá. Je vo vyhnanstve a dobrovoľne zasvätila celý svoj život slovám a termínom, čo sú jej vlastnou porotou aj sudcom.

Svetlá sa zmenia, dav sa pohne, unáša Helen ako hlučný príboj a pritlačí ju k železnému zábradliu. Vy-

tiahne z vreciek rukavice a potom to začuje za krikom bohatých Kórejčanov na loďkách v dokoch okovaných mosadzou. Jej vlastné meno k nej nesie vietor ponad rieku. „Helen, Helen Franklinová!“ kričí ktosi freneticky, ako keby stratila peňaženku. Helen zdvihne zrak, priloží si k ústam ruku v rukavici a uvidí ho. Pod pouličnou lampou sa trasie vysoký muž v modrej košeli bez kabáta. Na hruď si pritíska veľký tmavý predmet. Pozrú si do očí, muž zdvihne do vzduchu ruku. „Áno?“ Tvári sa netrpezlivo, naliehavo. „Hej, môžete prísť sem, prosím? Poďte sem, prosím.“ Muž si chytí cíp košele, akoby mu tenká látka dráždila pokožku. Celé telo sa mu neovládateľne trasie.

„Karel,“ prehodí Helen, ale ani sa nepohne. Je to Karel Pražan, ktorý predstavuje presnú polovicu jej tunajších priateľov a známych. Zoznámili sa v kaviarni Českej národnej knižnice. V to dopoludnie tam ani neboli voľné stoly. Je vysoký, chudý, tmavé vlasy sa mu lesknú na hlave. Košeľu má z hodvábu, topánky zo semišu alebo z teľacej kože, podľa ročného obdobia. Nie je pekný, ale vznáša sa okolo neho akási charizma. A vždy vyzerá, akoby sa práve oholil. No aj z diaľky, za siluetami prechádzajúcich detí vo farebných bundách, sa dá rozoznať jeho bledosť, vpadnuté oči človeka, ktorý nespáva. Chlad mu poznačil pery modrastou farbou, ruka, ktorá zviera predmet na hrudi, sa trasie, akoby si namáhal všetky kĺby. „Karel,“ zopakuje Helen a vykročí k nemu. Urobí desať krokov a rozozná spis viazaný v hrubej čiernej koži. Má odraté okraje od toho, že sa často otvára, a je trikrát previazaný čiernou koženou páskou. Pouličná lampa osvetlí nápis v rohu, ale Helen ho nedokáže

rozoznať. „Karel?“ zopakuje. „Dajte si môj šál. Čo sa stalo? Kde máte kabát? Ste zranený?“ Potom jej zíde na um ešte niečo. „Ide o Theu?“ Predstaví si Theu, jeho partnerku a určite jeho lepšiu polovičku, bez života, na vozíčku na prízemí, oči upiera na nejaké miesto na sadrovom strope, a zrazu je preč – ako sa vždy báli –, v noci jej cievu v mozgu upchala ďalšia krvná zrazenina. „Thea?“ zopakuje netrpezlivo Karel. „Čože? Tá je v poriadku. Nechcem ho,“ rázne odtisne ponúkaný šál, potom nechápavo pozrie na Helen, prečo ešte neprišla na to, čo ho trápi.

„Ochoriete.“

„Vezmite si ho! Nechcem ho. Je mi to jedno. Pozrite, myslím, že by sme si mali na chvíľu sadnúť.“ Poobzerá sa, ako keby si chcel sadnúť hoci aj s prekríženými nohami na chodník, potom potrasie spisom v koženej väzbe. Helen vidí, že je ťažký, plný dokumentov a mokrý. Karel pohne palcom a pošúcha monogram v kúte: J. A. H. Helen si všimne, že ho šúcha znechutene, ale zároveň starostlivo, ako keby to bol predmet, po ktorom prahol celý život, nielen aby si užil jeho hodnotu, ale aby pocítil aj jeho odporný pach. „Nie je to dobré. Musím to niekomu povedať a zo všetkých ľudí to znesiete len vy. Chcem povedať,“ odmlčí sa a neľútostne sa zasmeje, „myslím, že by mohla prísť aj sem a pozrieť vám smrteľným pohľadom do očí, aj tak by ste neuverili! Ani slovu!“

„Ona? Kto je ona? Karel, nevzali ste ten spis niektorému svojmu kolegovi? Nemali by ste sa takto s niekým zahrávať.“

„Ach,“ zachripí. „Uvidíte.“ Vykročí sám, potom pozrie cez plece, či za ním kráča aj ona, ako keby bola len

dieťa unavené hrou. Helen ho teda nasleduje po ulici dláždenej mačacími hlavami popod kamenný oblúk stojaci ani desať metrov od hľadáčika turistov, ale určite by ste ho nenašli, keby ste o ňom nevedeli. Karel otvorí natreté dvere, prejde za hrubé závesy chrániace vnútro pred chladom a sadne si do tmavého kúta. Miesto pôsobí osobne – pri oknách sa hromadí vlhký vydýchaný vzduch, na stoloch sú zelené popolníky, štyridsaťwattové žiarovky žiaria v zelených tienidlách – a Helenina úzkosť sa vytráca. Sadne si vedľa svojho priateľa, ktorý sa stále chveje, stiahne si rukavice, napraví si rukávy svetra na zápästiach a obráti sa k nemu.

„Musíte niečo zjesť. Ste veľmi chudý. Teraz ste ešte chudší."

„Nechcem jesť."

„Stále rovnaký..." Helen kývne na dievča v bielej blúzke, objedná Karlovi pivo a sebe len vodu z vodovodu.

„Myslíte si, že som šialený," povie Karel. Uhladí si vlasy, čo len potvrdí, že za posledný týždeň zostarol najmenej o päť rokov – jeho chudá tvár je ešte vycivenejšia a pokrýva mu ju biele strnisko. „Nuž, možno aj som. Pozrite sa na mňa! Nespím, ako vidíte. Sedím celú noc, čítam znova a znova... Nechcel som obťažovať Theu, takže čítam potajomky. S baterkou. Ako malý chlapec."

„A čo čítate?" Čašníčka im prinesie pivo a vodu, v ktorej pláva len jedna kocka ľadu.

„Vraj čo čítam! Ani jedno slovo navyše. Presne ako vy. Už sa cítim lepšie – akoby som sa necítil? Vo vašej prítomnosti všetko vyzerá fantasticky, bizarne. Ste taká obyčajná, že v porovnaní s vašou existenciou všetko ostatné vyzerá výnimočne. Myslím to ako kompliment."

„Pravdaže. Tak potom mi povedzte…“ Helen položí svoj pohár presne doprostred kartónovej podložky, „povedzte mi, či to, čo čítate… je to v tomto spise?“

„Áno.“ Karel si vytrasie zo škatuľky jednu cigaretu Petru a zapáli si ju na tretí pokus. „Vezmite si ho. Otvorte ho.“ Takmer zlomyseľne na ňu pozrie, pripomína jej dieťa, ktoré zlomyseľne strká pavúky do balíčka cukríkov. Načiahne sa k spisu – je veľmi studený, nasiaknutý nočným vzduchom. Chce ho otvoriť, ale je tesne zaviazaný, takže má problémy s uzlíkmi. Napokon sa jej to podarí a na stôl sa vysypú žltkasté papiere. „Tu,“ ukáže Karel. „Tu.“ Pichne ukazovákom do papiera, potom sa trochu odtiahne k stene.

„Môžem sa pozrieť?“

„Ak chcete… Ach, počkajte, počkajte.“ Vtom sa otvoria dvere a hrubé závesy sa pohnú v závane vetra. „To je ona… prišla? Vidíte ju?“

Helen sa obráti. Dovnútra vojdú dvaja mladíci, nemajú viac ako osemnásť rokov. Nadúvajú sa od pýchy, že už zarábajú a môžu si to dovoliť. Otrasú si sneh z pracovnej obuvi, rázne mávnu na čašníčku, potom sa zahľadia na svoje mobily. „Vošli len muži,“ prehodí Helen. „Dvaja celkom obyčajní muži.“

Karel sa zasmeje, pokrčí plecami, potom sa znova nakloní dopredu. „Nevšímajte si ma,“ povie. „Viete, nedostatok spánku… Myslel som, že vidím niekoho, koho poznám.“

Helen si ho chvíľu premeriava. Na tvári má úzkosť a rozpaky, ona na svojej asi zvedavosť. No napokon vyhrá trpezlivosť – Karel prehovorí, keď bude pripravený. Helen sa znova pozrie na rukopis. Je napísaný po ne-

mecky, nakloneným ozdobným písmom, ale nevie ho rozlúštiť. Je v ňom veľa škrtancov a poznámok, akoby ste niečo vybrali z múzejného archívu, ale na titulnej strane je uvedený rok 2016. Zvlášť je zopnutá len jedna strana napísaná po česky s dátumom z predchádzajúceho týždňa a adresovaná Karlovi.

„Nie je to pre mňa," namietne Helen a obráti stránku lícom nadol. Zaplaví ju nepríjemný pocit, lebo povedala viac, ako chcela. „Ach, keby ste mi radšej prezradili, o čo ide, správate sa ako dieťa trpiace nočnými morami. Prebuďte sa konečne!"

„Kiežby som mohol! Kiežby som mohol! Tak dobre." Karel sa zhlboka nadýchne, položí obe dlane na dokument a zostane tak chvíľu sedieť. Potom neutrálne prehodí, ako keby to nemalo nič spoločné s rukopisom: „Povedzte mi, Helen, poznáte meno Melmoth?"

„Melmoth? Nie, nespomínam si. Melmoth nie je po česky? Ale ani po anglicky..." Vysloví meno tretí raz a potom štvrtý, ako keby to bolo niečo nové, čo sa jej dostalo na jazyk a má horkastú chuť. To má na jej spoločníka zvláštny vplyv. Je rozrušený, oči mu žiaria.

„Nie, prečo by ste ho mali poznať? Ani pre mňa nič neznamenalo asi pred týždňom. Pred týždňom! To je všetko!" Znova sa nešťastne rozosmeje. „Melmoth... ona..." Karel opäť položí ruky na papiere, akoby chcel upokojiť napaprčenú mačku. „Mali ste niekedy pocit, že sa vám ježia vlasy na zátylku?" opýta sa. „Akoby do miestnosti vnikol ľadový vzduch a naháňal len vás? Nie je to nič, poviete si, len husia koža. Ale keby ste vedeli!" Pokrúti hlavou, zapáli si ďalšiu cigaretu, poriadne si potiahne a zahasí ju. „Nemá to zmysel. Nebudete mi veriť a boli by ste hlúpa,

keby ste mi uverili. Vezmite si to, vezmite si ten list." Posunie jej stranu zopnutú zvlášť. „Dám si ešte jedno pivo, Boh vidí, že ho potrebujem. Nechám vás v pokoji čítať – vezmite si tú stranu, nie ste zvedavá? Veď vy ženy vždy pritískate ucho k dverám."

Helen má pocit, akoby sa ocitla medzi tmavým morom a útesom. Karel nikdy nedal najavo strach, odkedy ho pozná, neprejavil ani náznak poverčivosti, neveril žiadnym legendám. A zrazu sa zmenil, je to ako zmena z nesmrteľného na smrteľného. Zrazu jej dôjde to, čo nikdy predtým... že zomrie, že sa ho smrť už dotkla, že dni, ktoré tu strávi, sú ako vodotlač na prázdnom papieri. Stojí pri bare, opiera sa oň jednou rukou a v tej chvíli jej pripadá neznámy. Veď bol taký vysoký, keď stál vzpriamene, keď sa k nej prvý raz priblížil v knižničnej kaviarni, kde neboli žiadne iné voľné stoly. „Môžem?" opýtal sa po česky, ani nečakal na odpoveď, len si sadol a zahľadel sa na nejaký nepochopiteľný graf (pretínajúce sa kružnice a priamky vychádzajúce z jedného bodu). Objednal si jablkový koláč, ona mala pred sebou šálku čiernej kávy, horkej a studenej, stála vedľa príručky, ktorú prekladala z nemčiny do angličtiny. Helen si pomyslela, že vyzerajú ako páv a vrabec. Doktor Karel Pražan vo fialovom kašmírovom svetri, Helen Franklinová v lacnej bezfarebnej blúzke. Asi by z toho náhodného stretnutia nevzišlo nič, keby sa neobjavila Thea. Keď Helen zdvihla zrak, zbadala ženu strednej postavy a v strednom veku, s rukami vo vreckách vlnených nohavíc s vysokým pásom. Zastavila sa a pobozkala Karla na temeno hlavy. Vlasy mala krátke a červené, voňala kolínskou. Pozrela na Helen, ako by ju hodnotila. „Našiel si si priateľku?" opýtala sa

Karla po anglicky. Helen sa začervenala, bolo to neuveriteľné. Karel zdvihol zrak zo svojich poznámok a prekvapene pozrel na Helen, ako keby medzičasom zabudol, že je tam aj ona. Potom povedal po česky, že sa ospravedlňuje za to, že ju vyrušil, a že jej už dá pokoj.

Helen si premerala elegantnú dvojicu a povedala po anglicky: „Prosím, len si obaja sadnite, aj tak už odchádzam." A začala si zbierať veci.

Thea sa rozžiarila, zrazu sa tvárila spokojne. Helen až neskôr pochopila, že sa vie zo všetkého tešiť. „Ten prízvuk… pripomína mi moje časy v exile! Londýn? Alebo azda Essex? Počkať, seďte, prinesiem ešte kávu. Aj Karel chce, aby ste zostali!" Karel a Helen sa na seba pozreli, akoby si chceli povedať: nemá zmysel sa vzpierať. Helen si zrazu uvedomila, že takéto priateľstvo dávno k nikomu necítila.

Naozaj nemalo zmysel vzpierať sa. V ten víkend Helen Franklinovú, ktorá sa vyhýbala priateľstvám a kamarátstvam ako mních rozhovorom, pozvali k sebe do bytu. Thea miešala čosi v hrnci na sporáku, Karel sedel pri poškriabanom stole a meral hĺbku ohybu konvexnej sklenej misy. Ako Helen zistila neskôr, pracoval na univerzite a jeho predmetom boli dejiny výroby skla, domácej aj priemyselnej. „Bude to teleskopické zrkadlo," povedal a návštevu si príliš nevšímal, akoby sa nechcel vzdať svojej úlohy, „takže oblúk musí byť hlboký ako parabola, nie ako guľa."

Helen si vyzliekla kabát, sňala si rukavice a podala Thei fľašu vína, ktoré ona sama nepila. Potom počúvla gesto hostiteľa a sadla si k stolíku. Preložila si ruky v lone. „Porozprávajte mi o tom niečo," navrhla.

„Robím zrkadlový ďalekohľad," povedal, „zrkadlo sa ovláda ručne, tak ako to Newton urobil v roku 1668." Odložil misku a vystrel k nej ruky. Mal ich drsné a vyzerali ubolené, za nechtami mu zostali zvyšky akejsi bielej pasty.

Thea položila na stôl chlieb a maslo. Mala na krku dlhú striebornú retiazku a na nej zvláštny zelený prívesok, ako kvet zaliaty v skle. Na sporáku v medenom hrnci čosi zasyčalo. „Ale nikdy ho nedokončí."

„Fokálna hĺbka," pokračoval Karel, „má polovicu polomeru zakrivenia." Pozrel na Helen, ktorá nedokázala potlačiť starý príjemný pocit, že ju niekto niečo učí, a pozorne počúvala, kým jej vysvetľoval svoj zámer vytvoriť zrkadlový povrch odparením vrstvy hliníka.

Celý ten večer pozorovala svojich hostiteľov. Thea, ktorá bola o desať rokov staršia ako jej partner, sa k nemu správala ako matka a rozmaznávala ho – občas ho tľapla, ak mala pocit, že prekročil nejakú hranicu. („Nebuď otravný, Karel – nech si nechá svoje tajomstvá!") Helen pripadala pozorná a srdečná, hoci sa občas zatvárila trochu pobavene, ak sa jej na hostke zdalo niečo čudné, ale nikdy to nebolo nepríjemné. Okolo Karla sa vznášal opar kultivovanej irónie a ľahostajnosti, ktorý sa však strácal, keď sa pozrel na Theu – a pozeral sa na ňu s vďakou. Občas pozrel na Helen, akoby bola jeho žiačka. Neskôr Helen pochopila, že jeho partnerka a jeho výskum sú jediné, čo zamestnáva jeho myseľ – ako u človeka, ktorý je spokojný s tým jedlom, čo má, a na nič iné nemá chuť.

Helen odmietla víno, dala si len malú porciu mäsa a opýtala sa Thei: „Aj vy učíte na univerzite?"

„Som na dôchodku," povedala Thea s úsmevom. Helen sa vôbec nezdalo, že by mala dôchodkový vek.

„Bola advokátka, ešte v Anglicku," vysvetlil Karel a ukázal na police, ktoré sa prehýbali pod rôznymi učebnicami. „Stále má svoju parochňu, drží ju tam v tej čiernej plechovej škatuli." Potom s pýchou dodal: „Riešila dôležité veci až na vládnej úrovni. Mohla to dotiahnuť ešte ďalej, keby chcela." Chytil ju za ruku a pobozkal jej ju. „Moja múdra priateľka," dodal.

Thea ponúkla Helen zemiaky s maslom v porcelánovej miske. Všimla si, že návšteva odmietla, všimla si aj nedojedený zvyšok mäsa aj že si Helen odchlipla len trochu vody, no nepovedala na to nič. „Bola to len práca, nič príjemné," prehodila. „Tak som si vzala voľno, šla som do Prahy, najprv to bol pre mňa sviatok, a potom sa z toho stal dôchodok. A okrem toho tu bol Karel."

Karel prijal bozk, potom sa opovržlivo pozrel na Helenin tanier. Akoby nemal toľko taktu ako jeho partnerka. „Nie ste hladná?" Potom dodal: „Musím poznamenať, že ste aj veľmi tichá."

„Hovoria to o mne," prikývla Helen.

„Dobre." Karel odložil vidličku. „Ako dlho už žijete v Prahe?"

„Dvadsať rokov."

„A čo robíte?"

„Pracujem ako prekladateľka, ale moja nemčina je lepšia ako čeština."

„Výborne! A na čom pracujete momentálne? Prekladáte Schillera? Petra Stamma? Nové vydanie Sebalda?"

„Práve prekladám návod na obsluhu prístrojov Bosch." Helen sa usmiala a usmieva sa aj teraz, keď si na to spomína.

„Nebudem sa pretvarovať, že nie som sklamaný! A povedzte mi: Mal som pravdu – ste z Londýna alebo z Essexu?"

„Som z Essexu."

„Ach. No, čo už. A do Prahy ste prišli, lebo…?"

Helen sa začervenala. Ako má vysvetliť svoj exil, svoj trest, ktorý si dala sama, týmto usmievavým cudzincom? Thea si to všimla. „Prepáčte mu, ja nikdy nemám vo zvyku viesť takýto krížový výsluch."

„Keby naša návšteva stála pred súdom," ozval sa teatrálne Karel, „ktovie, ako by znelo obvinenie." Pozrel na Helen ponad pohár vína, potom ho vypil. Helen na chvíľu pocítila averziu – k obom, k ich drahému oblečeniu, k teplému bytu, k ich nenútenosti, pohostinnosti, šarmu, sebaistote. No ako rýchlo sa averzia objavila, tak aj zmizla, lebo Thea povedala, tľapkajúc Karla po ruke a s upokojujúcim úsmevom: „Všimol si niekto z vás v kaviarni toho starého muža v ten deň, keď sme sa tam stretli, ktorý plakal nad rukopisom? Čo myslíte, čo písal – možno ľúbostné listy, nejakému mužovi alebo žene, už dávno mŕtvemu?" Neskôr pomohla Helen do kabáta a dodala: „Som rada, že ste k nám prišli. Príďte zas a môžeme sa rozprávať o Anglicku a veciach, ktoré na ňom nemáme rady. Aj o tom, ako rady by sme sa vrátili domov."

Na to všetko si Helen neveriacky spomína, lebo teraz sú tie príjemné večery minulosťou. Niekoľko mesiacov potom, ako Thea dostala porážku, akoby ich vymazali.

A teraz sedí pri tomto malom stole s pohárom vody – s celkom novým Karlom: je zhrbený, nesvoj, trochu frenetický. Čokoľvek sa nachádza v tom spise, zaviazanom trikrát v kožených šnúrkach, je to niečo zlé, čo narušilo pokoj jeho mysle? Nie – to nie je možné. Pokoj mysle, tak ťažko získaný, je isto podopretý nejakým kameňom. Helen potiahne papier k sebe a číta: *Môj drahý doktor Pražan, hlboko ľutujem, že sa tento dokument dostane do Vašich rúk, a tak sa stanete svedkom toho, čo som urobil…*

Helen Franklinová po prečítaní listu necíti nič – žiadnu husiu kožu ani ježenie chĺpkov na zátylku. Prečítala si ho so záujmom, nič viac. Starý muž sa v ňom priznáva k dávnemu hriechu (*moja chyba*, šomre a opakuje po ňom, *moja najväčšia chyba*). Kto by nad tým ešte dnes dvíhal obočie, nejaký asketický farár? Potiahne papier ešte bližšie a číta ďalej: *moje pero vyschlo, dvere sú otvorené…* Je v tom niečo zvláštne, akoby strach aj túžba. Aj v pohľadoch jej spoločníka je čosi zvláštne, akási úzkosť. *(Ona už ide!)*

Karel sa vráti s jedlom: s kúskami hovädziny v hustej omáčke s nadýchanými knedľami. „No?“ Nepekne sa na ňu zacerí. Helen vezme ponúkaný tanier a pomaly, po kúskoch a bez chuti je.

„Chudák chlap,“ povie Helen. „Asi bol starý. Len veľmi starý človek alebo zaostalý by dnes písal na písacom stroji.“

„Mal deväťdesiatštyri rokov. Vyzeral, akoby ho naložili do octu v sklenej nádobe. Povedal som mu, že ma prežije a aby na môj pohreb priniesol vodku. Len sa na tom zasmial.“

Helen si všimne Karlovo napätie. „Takže zomrel? Nie, ja si nedám pivo, ďakujem." Odloží vidličku a milo naňho pozrie. „Viete, bolo by jednoduchšie, keby ste mi o tom radšej porozprávali – o tom starom mužovi aj o žene, ktorú údajne vidíte. Nemám rada záhady ani prekvapenia. Koľkokrát som vám to už povedala? Vôbec ich nemám v láske."

Karel sa zasmeje, pokrčí plecami a vyčistí tanier. Chlapci v pracovných topánkach odišli, v kúte sedí študent a fajčí nad knihami cigaretu. Karel vráti papiere do obalu a ruky sa mu už netrasú. „Tak dobre," prikývne, „všetko vám rozpoviem. Všetko, čo som videl na vlastné oči. Zvyšok nechám na Josefa." Pozrie na spis. „A, áno, je mŕtvy." Nastane dlhé ticho, obaja sklonia hlavu, trochu nevhodne napriek dobrým spôsobom. Potom si Karel zapáli cigaretu od sviečky na stole, oprie sa o natretú stenu vedľa zamatového závesu a prehodí: „Prvý raz som si ho všimol vtedy, keď sme sa my dvaja zoznámili v knižničnej kaviarni, v to ráno, veľmi skoro, teda prinajmenšom pred šiestimi mesiacmi…"

Bolo to veľmi skoro ráno asi pred šiestimi mesiacmi: Národná knižnica Českej republiky, Klementinum, lesklý zvon vo vežičke, ktorá bola kedysi súčasťou jezuitského kolégia. Karel už chcel odísť z Karlovej univerzity, potom Thea dostala porážku a on každý deň chodieval do knižnice, aby unikol pred pocitom viny a hanby. Žena pripútaná na vozíku, kvôli ktorému v jeho byte namontovali nepekné rampy – nemohol pred tým zatvárať oči – žena, ktorej venoval celé desaťročie života. Thea nedokázala prejsť ani krížom cez cestu do večierky alebo s niekým zájsť na šou Pod čiernou lampou,

ktorú milovala ako malé dieťa. Thea, žena, ktorej ste váhali uveriť, ale povedali by ste jej všetko – jeho Thea zostávala bokom od života. Akoby ju vymazali z tohto sveta. Na oceľovom invalidnom vozíčku jej nohy postupne oslabli a ochabli, kedysi šikovné ruky ležali bezmocne v lone. Karel nebol dobrý opatrovateľ, vždy sa Thea starala oňho: kto ho teraz uteší, keď má zlú náladu, keď musí upratovať byt a o všetko sa starať, podávať jej analgetiká a distalgetiká, vyberať ich z obalov a priniesť jej ich na tácke? Pálil hrianky a prial si, aby mu slzy stekali po lícach od ľútosti, nie od hnevu. Thea navrhla: „Ach, choď von, uži si trochu. Myslíš, že ťa potrebujem mať dennodenne pod kolesami vozíčka? Choď si posedieť do knižnice a prines mi nejaké jedlo." Karlovi sa uľavilo, že nemá povinnosti, hoci ho pritom kváril aj pocit viny, a od pondelka do soboty chodil do knižnice v Klementine. Vždy sedel za stolom číslo 220, fotografoval si strany z kníh, čosi si mrmlal, robil si poznámky. Popoludní (tak mala zadelenú prácu) sa stretol s Helen v kaviarni na makový koláč.

Asi počas druhého týždňa – isto už bola jar – jeho pozornosť zaujal starší muž sediaci na opačnej strane uličky za stolom 209. Ani nevedel, prečo sa naňho pozrel, či to bolo nejaké náhle vnuknutie alebo čo? Alebo rýchly škrabot brka po papieri? Dokázal sa odvrátiť až po niekoľkých minútach. Muž mal sa sebe hrubý kabát napriek teplému počasiu a sedel nehybne, pohyboval len pravou rukou, ktorá behala krížom-krážom po papieri a písala ozdobným rukopisom. Všetci študenti okolo freneticky ťukali do počítačov so žiarivými obrazovkami alebo sedeli s očami upretými do stropu a počúvali